

DRŽAVNO NATJECANJE IZ KEMIJE
učeni(ka)ca osnovnih i srednjih škola 2023./24.

PISANA ZADAĆA, 8. – 10. svibnja 2024.

NAPOMENA:

1. Zadatci se rješavaju 120 minuta.
2. Dopušteno je koristiti samo dobivenu tablicu periodnog sustava elemenata.
3. Zadatci se moraju rješavati na mjestu predviđenom za taj zadatak (**ne** koristiti dodatne papire). Ako nema dovoljno mjesta za rješavanje zadatka, može se koristiti poledina prethodne stranice.
4. Odgovori na postavljena pitanja ili račun (kompletan) **moraju** biti pisani kemijskom olovkom ili tintom plave boje, jer se u protivnom neće uzimati u obzir pri bodovanju. Ispravljeni odgovori se ne vrjednuju.

Prijavu ispuniti tiskanim slovima!

Zaporka:
(pet brojeva i do sedam velikih slova)

POSTIGNUTI BODOVI :

Vrsta škole: 1. osnovna   5. srednja   (Zaokruži 1. ili 5.)

Razred (napisati arapskim brojem):

Nadnevak:

**OTKINUTI OVAJ DIO PRIJAVE I STAVITI GA U OMOTNICU S NAPISANOM ZAPORKOM
PRIJAVU ISPUNITI TISKANIM SLOVIMA**

Zaporka:
(pet brojeva i do sedam velikih slova)

POSTIGNUTI BODOVI :

Ime i prezime učeni(ka)ce:

OIB:

Puni naziv škole:

Adresa škole:

Grad u kojem je škola:

Županija:

Vrsta škole: 1. osnovna   5. srednja
(Zaokruži 1. ili 5.)

Razred (napisati arapskim brojem):

Ime i prezime mentor(a)ice:

Naputak članovima povjerenstva:

Ovaj dio prijave treba spojiti s pisanom zadaćom svakog učeni(ka)ce nakon bodovanja. Podatci su važni radi računalne obrade podataka o učeni(ku)ci koji će biti pozvani na državno natjecanje.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18		
1	1 H vodik 1,008	PERIODNI SUSTAV KEMIJSKIH ELEMENATA Periodni sustav kemijskih elemenata prema preporukama HDKI i HKD 2022. HKD 1926 HRVATSKO DRUŠTVO KEMIJSKIH INŽENERA I TEHNOLOGA																2 He helij 4,003		
2	3 Li litij 6,940	4 Be berilij 9,012																	9 F fluor 19,00	10 Ne neon 20,18
3	11 Na natrij 22,99	12 Mg magnezij 24,31																	17 Cl klor 35,45	18 Ar argon 39,95
4	19 K kalij 39,10	20 Ca kalcij 40,08	21 Sc skandij 44,96	22 Ti titanij 47,87	23 V vanadij 50,94	24 Cr krom 52,00	25 Mn mangan 54,94	26 Fe željezo 55,85	27 Co kobalt 58,93	28 Ni nikal 58,69	29 Cu bakar 63,55	30 Zn cink 65,38	31 Ga galij 69,72	32 Ge germanij 72,63	33 As arsen 74,92	34 Se selenij 78,97	35 Br brom 79,90	36 Kr kripton 83,80		
5	37 Rb rubidij 85,47	38 Sr stroncij 87,62	39 Y itrij 88,91	40 Zr cirkonij 91,22	41 Nb niobij 92,91	42 Mo molibden 95,95	43 Tc tehnecij [97]	44 Ru rutenij 101,1	45 Rh rodij 102,9	46 Pd paladij 106,4	47 Ag srebro 107,9	48 Cd kadmij 112,4	49 In indij 114,8	50 Sn kositar 118,7	51 Sb antimon 121,8	52 Te telurij 127,6	53 I jod 126,9	54 Xe ksenon 131,3		
6	55 Cs cezij 132,9	56 Ba barij 137,3	57–71 lantanoidi	72 Hf hafnij 178,5	73 Ta tantal 181,0	74 W volfram 183,8	75 Re renij 186,2	76 Os osmij 190,2	77 Ir iridij 192,2	78 Pt platina 195,1	79 Au zlatο 197,0	80 Hg živa 200,6	81 Tl talij 204,4	82 Pb olovo 207,2	83 Bi bizmut 209,0	84 Po polonij [209]	85 At astat [210]	86 Rn radon [222]		
7	87 Fr francij [223]	88 Ra radij [226]	89–103 aktinoidi	104 Rf raderfordij [267]	105 Db dubnij [268]	106 Sg siborgij [269]	107 Bh borij [270]	108 Hs hasij [269]	109 Mt majtnerij [277]	110 Ds darmštattij [281]	111 Rg rendgenij [282]	112 Cn kopernicij [285]	113 Nh nihonij [286]	114 Fl flerovij [290]	115 Mc moskovij [290]	116 Lv livermorij [293]	117 Ts tenes [294]	118 Og oganeson [294]		

Priredio i uredio:
 izv. prof. dr. sc.
 Tomislav Portada

 Grafičko-likovno
 oblikovanje:
 Zdenko Blažeković, dipl. ing.

 Korektura i kontrola
 podataka:
 Studentska sekcija HKD-a

57 La lantan 138,9	58 Ce cerij 140,1	59 Pr praseodimij 140,9	60 Nd neodimij 144,2	61 Pm prometij [145]	62 Sm samarij 150,4	63 Eu europij 152,0	64 Gd gadolinij 157,3	65 Tb terbij 159,0	66 Dy disprozij 162,5	67 Ho holmij 164,9	68 Er erbij 167,3	69 Tm tulij 168,9	70 Yb iterbij 173,1	71 Lu lutecij 175,0
89 Ac aktinij [227]	90 Th torij 232,0	91 Pa protaktinij 231,0	92 U uranij 238,0	93 Np neptunij [237]	94 Pu plutonij [244]	95 Am americij [243]	96 Cm kirij [247]	97 Bk berkelij [247]	98 Cf kalifornij [251]	99 Es ajštajnij [252]	100 Fm fermij [257]	101 Md mendelevij [258]	102 No nobelij [259]	103 Lr lorenzij [262]

Državno natjecanje iz kemije u šk. god. 2023./2024.

Zadatci za 1. razred srednje škole

Zaporka: _____

1. Napiši jednadžbe kemijskih reakcija. Naznači agregacijska stanja svih sudionika reakcije.**1.a)** Dobivanje aluminijeva klorida iz elementarnih tvari.

_____

1.b) Nastajanje vodene otopina natrijeva sulfata iz natrijeva oksida.

_____

1.c) Reakcija kalcijeve lužine i klorovodične kiseline.

_____

1.d) Dobivanje amonijaka iz elementarnih tvari.

_____

1.e) Dobivanje vodene otopine cinkova nitrata, pri čemu nastaje i vodik.

_____

ostv.	maks.
	7,5

2. U svakome od navedenih nizova odaberi onu kemijsku vrstu koja ima:**2.a)** najveći afinitet prema elektronu: F, Cl, Br, I, He

_____

2.b) najveći polumjer: P, In, Po, As, O

_____

2.c) najmanju energiju ionizacije: Li⁺, Cs, Na⁺, Cs⁺, Na

_____

2.d) najmanji broj valentnih elektrona: Se, F, Ga, Ge, Bi

_____

ostv.	maks.
	2

Ukupno bodova na stranici 1:

ostv.	maks.
	9,5

3. Jedan je od načina dobivanja sumporova(VI) fluorida reakcijom tioformaldehida (CH_2S) s elementarnim fluorom. U reakciji nastaju i ugljikov(IV) fluorid te fluorovodik.

3.a) Jednadžbom kemijske reakcije prikaži dobivanje sumporova(VI) fluorida gore opisanom reakcijom.

_____

3.b) Elementarni fluor potreban za reakciju čuva se u spremniku oblika valjka visine 50 cm i duljine polumjera baze 20 cm. Izračunaj koliko je spremnika elementarnoga fluora potrebno za dobivanje 2,11 kg sumporova(VI) fluorida ako tlak u spremniku iznosi 1,5 bar pri 15 °C.

3.c) Lewisovom simbolikom prikaži molekulu sumporova(VI) fluorida i molekulu tioformaldehida.

3.d) Koja se vrsta međumolekulskih privlačnih sila pojavljuje između molekule sumporova(VI) fluorida i molekule tioformaldehida? Objasni svoj odgovor.

_____
_____
_____
_____

ostv.	maks.
	5,5

4. Bordoška juha jedan je od najstarijih fungicida koji se koristi u vinogradarstvu, voćarstvu, povrtlarstvu i hmeljarstvu. Za pripremu „1 %-tne bordoške juhe“ potrebno je pomiješati 1,0 kg modre galice, 1,2 kg gašenoga vapna i 100 L vode.

4.a) Napiši kemijske formule i sustavna imena modre galice i gašenoga vapna.

4.b) Izračunaj maseni udio bakra u „1 %-tnoj bordoškoj juhi“.

4.c) Jednadžbom kemijske reakcije prikaži nastajanje gašenoga vapna iz živoga vapna. Naznači agregacijska stanja svih sudionika reakcije.

4.d) Izračunaj masu vapnenca potrebnu za dobivanje 1,2 kg gašenoga vapna ako je maseni udio kalcijeva karbonata u vapnencu 92 %.

ostv.	maks.
	7,5

5. Reakcijom 1,604 g nepoznatoga karbonata metala, MCO_3 s klorovodičnom kiselinom razvije se 0,426 L ugljikova(IV) oksida pri 0 °C i 101 kPa.

5.a) Na temelju zadanih podataka odredi o kojemu je metalu (M) riječ i napiši njegovo ime.

5.b) Napiši ime nepoznatoga karbonata MCO_3 .

_____

ostv.

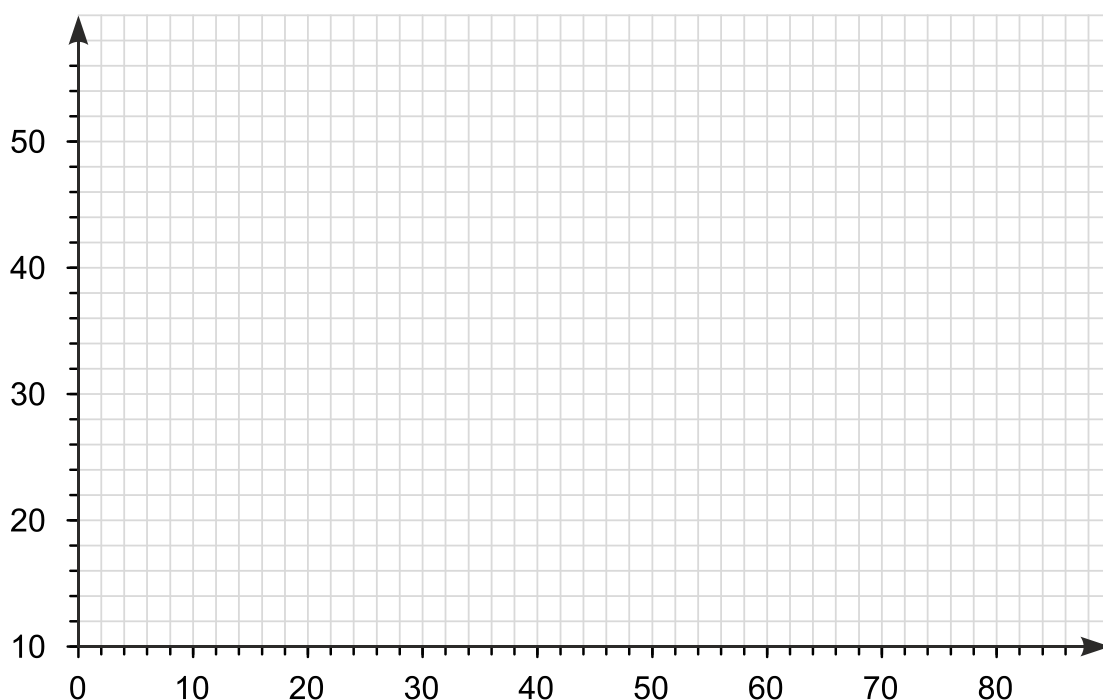
maks.

2,5

6.

6.a) Na temelju tablice topljivosti zadanih soli nacrtaj njihove krivulje topljivosti.

Topljivost soli pri različitim temperaturama iskazana masom soli u 100 g vode								
$t / ^\circ\text{C}$	10	20	30	40	50	60	70	80
natrijev klorid	35,7	36	36,4	36,7	37	37,4	37,6	38
bakrov(II) sulfat	18,0	20,0	24,0	28,0	35,0	42,0	50,0	59,0
litijev sulfat	35,0	32,0	30,0	29,0	28,0	27,0	26,0	25,0

6.b) Roka je pri temperaturi od $20\text{ }^\circ\text{C}$ u laboratorijsku čašu dodala 60 g vode i 15 g bakrova(II) sulfata te promiješala laboratorijskom žlicom. Nakon miješanja uočila je talog neotopljene soli na dnu čaše. Je li nastala otopina nezasićena, zasićena ili prezasićena?

6.c) Izračunaj masu zaostalog taloga bakrova(II) sulfata u čaši.

Državno natjecanje iz kemije u šk. god. 2023./2024.

Zadatci za 1. razred srednje škole

Zaporka: _____

6.d) Kolika je najmanja masa vode koju treba dodati pripremljenoj smjesi pri 20 °C da bi se uz miješanje otopio sav talog bakrova(II) sulfata?

6.e) Hoće li se pri otapanju natrijeva klorida u vodi temperatura otopine sniziti, povišiti ili će ostati jednaka?

6.f) Kakav je proces otapanja litijeva sulfata u vodi s obzirom na izmjenu energije s okolinom?

ostv.	maks.
	5,5

7. Ako je navedena tvrdnja točna, zaokruži slovo **T**, a ako je navedena tvrdnja netočna, zaokruži slovo **N**.

Gustoća leda pri temperaturi taljenja manja je od gustoće vode, ali ista masa leda ima veći volumen od volumena vode.	T	N

Topljivost plinova u vodi povećava se zagrijavanjem vode.	T	N

Tijekom elektrolize vode plinovi kisik i vodik oslobađaju se u omjeru volumena 2 : 1.	T	N

Kisik se <i>troši</i> u procesu fotosinteze.	T	N

Frakcijska destilacija postupak je odvajanja sastojaka zraka na temelju različitih vrelišta.	T	N

Ugljikohidrati su najrasprostranjenija skupina organskih spojeva u prirodi.	T	N

ostv.	maks.
	3

Ukupno bodova na stranici 6:

ostv.	maks.
	5

8.

U navedenim zadacima zaokruži točan odgovor.

8.a) Koji od navedenih spojeva ima najviše talište?

- A) KCl
- B) KI
- C) KF
- D) KBr

8.b) Koji od navedenih spojeva ima najniže vrelište pri atmosferskome tlaku?

- A) butan-1-ol
- B) 2-metilpropan
- C) butan
- D) butan-2-ol

8.c) Koja od navedenih kemijskih vrsta nema tetraedarsku prostornu građu?

- A) NH_4^+
- B) CH_4
- C) SO_4^{2-}
- D) XeF_4

8.d) Koja je od navedenih kemijskih vrsta izoelektronska s NH_2^- ?

- A) CH_3^+
- B) CO
- C) H_2O
- D) HCN

8.e) U kojoj je od navedenih kemijskih vrsta broj nepodijeljenih elektronskih parova oko središnjega atoma 3?

- A) HNO_2
- B) IO_2^-
- C) PBr_5
- D) IBr_2^-

ostv.	maks.
	2,5

9. Hidrid zemnoalkalijskoga metala A nastaje izravnom sintezom iz elemenata pri povišenoj temperaturi. Maseni je udio metala u spoju 95,21 %, a ostatak je vodik.

9.a) Odredi o kojemu je zemnoalkalijskom metalu riječ i napiši molekulsku formulu hidrida A.

9.b) Jednadžbom kemijske reakcije prikaži sintezu barijeva hidrida.

_____

ostv.	maks.
	4

1. stranica

+

2. stranica

+

3. stranica

+

4. stranica

+

5. stranica

+

6. stranica

+

7. stranica

+

8. stranica

=

Ukupni bodovi

____	40